

Občni zbor osnovne organizacije sindikata

Dne 27. januarja je bil v sejni sobi upravne stavbe hotela Transturist občni zbor osnovne organizacije sindikata Jelovice Skofja Loka. Poleg, v delovnih enotah izvoljenih delegatov, so na občnem zboru sindikata prisostvovali tudi nekateri gosti.

Občni zbor je odprl in kasneje podal tudi obširno poročilo o delu izvršnega odbora, predsednik tega odbora, Franc Gaber. V poročilu se je dotaknil prav vseh do-

pravljen kader za vsako izpraznjeno delovno mesto.

— Sistemizacija v podjetju nebi smela biti enkratni akt, ampak bi morali imeti z uvedbo nove tehnologije že izdelano novo.

— Statut podjetja naj bi predvideval, koliko kulturne dejavnosti bi v podjetju gojili in koliko sredstev bi bilo za to potrebno.

— Ustanavljanje TOZD naj bi bila prvenstvena naloga sindikalne organizacije.

3. Za sprejete odločitve in realizacijo le-teh naj bo odgovoren tisti, ki je predlog pripravil in ga predlagal;

4. O vseh pomembnejših odločitvah naj najprej razpravljajo družbenopolitične organizacije v podjetju;

5. Kandidate za samoupravne organe je treba skrbno izbirati;

6. Poživiti delo že ustanovljenega mladinskega aktiva naj bo naloga vseh družbenopolitičnih organizacij;

7. Posvečati večjo skrb obveščanju članov kolektiva; obveščanje naj bo realno, aktualno in hitro;

8. Bolj je treba skrbeti za izobraževanje, predvsem tistih delavcev, ki nimajo ustrezne osnovne izobrazbe;

9. V podjetju izboljšati delovne pogoje, urediti garderobe in sanitarije;

10. Urediti in izboljšati družbeno prehrano;

11. Se bolj skrbeti za zdravstveno ogrožene delavce;

12. Več se moramo posvetiti kadrovanju ter fluktuacijo zmanjšati na minimum;

13. Kadrovsko-socialna služba naj posveča več pozornosti delavcem v proizvodnji;

14. Ustanavljanje TOZD naj bi bila glavna naloga vseh družbenopolitičnih organizacij;

15. Vse bodoče investicije morajo biti premissljene in

vsklajene z utemeljeno akumulacijo;

16. Energično se boriti proti vsem investicijam, ki nimajo realnega kritja;

17. Posvetiti večjo skrb stanovanjski izgradnji, omogočiti stanovanja tudi takim članom kolektiva, ki imajo najnižje osebne dohodke. V zvezi s tem ustrezno popraviti pravilnik o dodeljevanju posojil za stanovanjsko gradnjo;

18. V podjetju urediti medsebojne odnose.

Po razrešitvi dolžnosti prejšnjih članov organov OOS je občni zbor izvolil v izvršni odbor naslednje tovarišice in

tovariše: Franc Gaber, Janez Podgoršek, Franc Avguštin, Janez Bozovičar, Peter Mubi, Miha Logar, Tone Roblek, Urban Ganter, Marija Frelj, Jože Okorn, Jože Dolenc, Franc Jenko, Stane Vrbinc, Marija Krek in Tone Kužnik. V nadzorni odbor: Franc Rehberger, Anton Oman in Tatjana Likar. V komisijo za odlikovanje: Franc Pavlin, Peter Krajnik, Vinko Bergant, Kati Boncelj in Alojz Rehberger. Za predsednika izvršnega odbora OOS je bil ponovno izvoljen tovariš Franc Gaber, za predsednika nadzornega odbora pa tovariš Franc Rehberger.

gajanj v podjetju, od samoupravljanja do proizvodnje in kadrov ter družbenega standarda. Dodal pa je nekaj svojih sugestij, ki naj bi služilo novemu izvršnemu odboru pri njegovem delu:

— Treba je razvijati in utrjevati obliko samoupravljanja; bodoči člani samoupravnih organov naj bi bili že v začetku seznanjeni z naloga, ki jih bodo morali reševati; organizira naj se seminar, na katerem bi članj dobili najosnovnejše znanje iz področja samoupravljanja.

— Izvršni odbor naj bi posvetil vso skrb najosnovnejšemu izobraževanju vseh zaposlenih članov kolektiva.

— Kadrovska socialna služba naj bi v bodoče posvečala več pozornosti problematiki v proizvodnji, problemom, ki nastajajo tam in jih nihče ne rešuje. Več bi morala ta služba neposredno delati pri delavcih, kateri zapadajo vsem mogočim vplivom in jih sami niso v stanju rešiti.

— Kadrovska služba bi morala biti sposobna s svojim programom dati ali imeti pri-

— Stanovanjski politiki v podjetju naj bi posvečali več pozornosti, izvršni odbor sindikalne organizacije naj bi nadzoroval, kako se trošijo sredstva za te namene.

— Izvršni odbor sindikalne organizacije bo moral bolj prislusniti problemom delavcev v proizvodnji in jih reševati bolj odgovorno.

Svoja poročila sta delegatom podala tudi tajnik izvršnega odbora Jože Dolenc in blagajničarka Francka Pogarčar. Obširno poročilo o telesno vzgojni dejavnosti SP Jelovica pa je prečital tovariš Franc Jenko.

Iz obsežne razprave, ki se je dotaknila prav vseh problemov v podjetju, na katere sindikalna organizacija preko svojih organov lahko vpliva, so se izluščili naslednji zaključki:

1. Utrditi samoupravne organe, da bi bolj konkretno in dosledno reševali celotno problematiko podjetja;

2. Naloge in odgovornost vodilnih in vodstvenih delavcev je treba določiti v splošnih aktih (statut);

Kako smo

Letos smo imeli povprečno zaposlenih 1064 delavcev, od tega 67 % moških in 33 % žena. To število je bilo ob koncu leta 1971 večje, saj je bilo zaposlenih takrat 1100, ob koncu lanskega leta pa nas je zaposlenih delavcev v podjetju 1035. To pomeni, da se je med letom število zaposlenih delavcev zmanjšalo za 65.

Ugotovimo lahko, da se je število delavcev zmanjša-

oddelku montaže stavbnega pohištva, kjer je prenehalo delati 37,3 % delavcev, v obratu polken in letev 29,3 %, v obratu oken in notranjih vrat 25,7 % in v oddelku za montažo montažnih hiš 20,2 %.

V vseh drugih enotah pa je število prenehanj delovnih razmerij manjše (pod 15 %).

Prenehanj delovnih razmerij je največ zaradi odpovedi delavca s prenehanjem v rednem odpovednem roku ali

slitev tudi z delavci, ki se vozijo na delo izven kranjske občine, prav tako pa tudi z delavci v naši občini, ki bi se morda želeli zaposliti v njihovih obratih.

Veliko delavcev je prenehalo delovno razmerje zaradi boljših pogojev v drugih podjetjih, večjemu številu pa je prenehalo delovno razmerje zaradi neopravičenih zostankov, ki so bili narejeni namenoma, ali pa je delavec zaradi alkohola več kot tri dni izostal z dela. Prav za te delavce pa nam ne sme biti vseeno. Vsi, ki delamo določeni čas skupaj, se med seboj poznamo, bolj ali manj vemo za svoje napake, še bolj pa za napake sodelavcev. Vsi skupaj, celoten kolektiv mora postati tako enoten, da bo vsakdo želel pomagati sodelavcu, ne pa brezbržno čakal na razplet, ki bo prinesel tako odločitev, za katero ni več pomoči v podjetju. Kakršnakoli razporeditev delavca na drugo delovno mesto, delo z delavčevim okoljem v podjetju in zunaj podjetja, zasledovanje razvoja njegovih odločitev, če za zanj kdorkoli ve, zasledovanje njegovih težav in pomoč pri premostitvi težav je veliko težje, za podjetje pa mnogo cenejše kot prenehanje delovnega razmerja. In prav tega se premalo zavedamo v našem kolektivu.

Borba za stalnost kolektiva mora biti mogoče letošnjega leta. Z njim morajo biti prežeti vsi naši odgovorni delavci in drugi delavci v proizvodnih obratih in strokovnih službah.

Vsa ta gibanja zahtevajo, da moramo začeti odpravljati naše slabosti, kolektiv pa čim bolj idejno izobraževati tako, da bi bil čim bolj združen v svojih stališčih, od česar edino lahko pričakujemo rast podjetja.

Zaposlovanje delavcev »po občutku« je zelo škodljivo in vodi k slabim odnosom in slabemu vzdušju v kolektivu. Že nekajkrat je kadrovska socialni oddelek poskušal prodreti z zahtevo, da morajo biti vse delovne naloge v podjetju opisane, ter na tej osnovi na to predpisana delovna mesta. To je skoraj v celoti uspelo v proizvodnih obratih, uprava pa se opisa delovnih nalog nikakor ni mogla lotiti. S spreminjanjem tehnologije v proizvodnih obratih se vzporedno spreminjajo tudi opisi delovnih mest, kar vodi v enako stanje kot na upravi podjetja. Te stvari bo treba urediti, prenehati zaposlovati po ugotovljenih potrebah »po občutku« na kolegiju, se lotiti opisa delovnih mest ter zaposlovati delavce samo na podlagi opisane ugotovljenih potreb. Ne sme nam biti vseeno, če se ena skupina delavcev trudi, da bi dosegla čim večji delovni učinek, druga skupina delavcev pa zaradi

skupinskih normativov ne dosega potrebnega učinka in tako jemlje del prislužnega osebnega dohodka bolj prizadevnim delavcem. Prav tako nam ne sme biti vseeno, da se ob delavcu na upravi, ki si prizadeva čim več narediti, šali in pogovarja določena skupina delavcev, proti katerim zaradi njihovega majhnega delovnega učinka nihče ne ukrepa. Tudi to slabi odnose in povzroča nejevoljo v posameznih obratih in službah, posebno pa vodi k temu, da prihaja do prenehanja dela posameznih delavcev v podjetju, delavci z manjšim zanimanjem do dela pa ostanejo v senci dogajanja.

V podjetju imamo naslednjo kvalifikacijsko strukturo po vrsti dela oziroma delovnih mestih, ki jih delavci opravljajo:

NK, PK 325 ali 23,1 %, KV 487 ali 45,8 %, VKV 68 ali 6,4 %, NS 25 ali 2,3 %, SS 97 ali 9,1 %, VS 11 ali 1,0 % in VS 24 ali 2,3 %.

Povsem drugačna pa je slika delavcev po njihovi dejanski izobrazbi:

osnovna šola do 3. razreda 38 ali 3,6 %, osnovna šola od 4. do 7. razreda 406 ali 38,1 %, popolna osnovna šola 166 ali 15,6 %, poklicna šola 367 ali 34,5 %, srednja šola 58 ali 5,4 %, višja šola 10 ali 1,0 %, visoka šola 19 ali 1,8 %.

V podjetju imamo neustrezno kvalifikacijsko strukturo, saj ima 20 % članov kolektiva nižjo stopnjo kvalifikacije od predpisane poklicne šole ter 3,7 % delavcev, ki nimajo predpisane srednje strokovne izobrazbe. Vsi delavci pa, ki nimajo kvalifikacije, pa tudi nimajo nobenega dodatnega

sredno delo na posameznem delovnem mestu, tako da učenci dejansko pridobivajo potrebno znanje v podaljšanem praktičnem delu na šoli.

Iz števila na novo zaposlenih delavcev v podjetju v letu 1972 ugotovimo, da se jih je zaposlilo 136 (brez dijakov med šolskimi počitnicami), kar pomeni, da se je povprečno zaposlilo v enem mesecu 11 delavcev. Vse te delavce zaposluje tako na delovna mesta, ne glede na to, kakšen bo njihov delovni učinek v proizvodnem procesu. S takimi delavci so težave, saj je čas priučevanja včasih zelo dolgotrajen in tudi težak.

V podjetju smo govorili o manjšem svojem izobraževalnem centru, programirali potrebne prostore iz leta v leto, a vse do danes nismo naredili ničesar.

In še nekaj misli o štipendiranju. V podjetju imamo 25 štipendistov, od tega 8 na visokih šolah, 7 na tehniških šolah, 9 na ekonomski srednji šoli ter administrativni srednji šoli ter 1 na nižji administrativni šoli. Razen tega se izredno izobražuje v podjetju 12 delavcev, od tega 5 na višjih šolah, 4 na tehniških srednjih šolah in 3 na ekonomski srednji šoli.

Odločitve posameznih delavcev, da se dodatno izobražujejo, moramo oceniti pozitivno, prav tako pozitivno pa moramo oceniti sklepe samoupravnih organov. Naši delavci, ki se izobražujejo, so namreč pridobili pravico do vnaprej določenega študijskega dopusta za posamezno leto šolanja. Prav pri štipendistih, še posebno pa pri delavcih, ki se dodatno izobražujejo,

lo samo pri nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcih, kvalificiranih delavcih ter delavcih z visoko izobrazbo. Najbolj opazno zmanjšanje števila zaposlenih delavcev je pri delavcih brez kvalifikacije, saj se je število le-teh zmanjšalo za 35 delavcev, prav tako pa je ugotovljeno zmanjšanje števila delavcev, ki so opravljali dela na kvalificiranih delovnih mestih, njihovo število je manjše za 32 delavcev.

V tem letu je bila v podjetju izredno velika fluktuacija delavcev, saj je prenehalo delovno razmerje 250 delavcev ali 23,5 % od povprečnega števila zaposlenih. To pomeni, da je prenehal delati v podjetju vsak 4,3. delavec.

V to število so vključeni tudi dijaki, ki so delali med šolskimi počitnicami (49), sicer pa je prenehalo delati 18,9 % delavcev ali vsak 5,3. delavec.

Največje število prenehanj delovnih razmerij je pri delavcih, ki opravljajo nekvalificirana in polkvalificirana delovna mesta. Le-teh je prenehalo delati 34,9 % od povprečnega števila zaposlenih delavcev na teh delovnih mestih, ali vsak 2,9. delavec (dijaki niso vključeni v to število). Glede na povprečno število zaposlenih v posamezni kvalifikacijski skupini sledijo nato kvalificirani delavci (13,5) ter visoko strokovni delavci (12,5).

Največje število prenehanj delovnih razmerij je bilo v

pred rednim odpovednim rokom s soglasjem odbora za kadrovska in socialna vprašanja — 32,8 %, tem sledi prenehanje delovnega razmerja zaradi samovoljnega prenehanja dela delavca — 27,2 %. V manjšem odstotku nato sledi prenehanje dela zaradi odhoda na odsluženje kadrovskega roka (mirovanje delovnega razmerja) — 9,2 %, prenehanje delovnega razmerja zaradi upokojitve — 6,4 %, prenehanje delovnega razmerja v času poskusnega dela — 3,6 % ipd.

V podjetju imamo zaposlenih naslednje število delavcev po skupinah:

proizvodni obrati 781 delavcev ali 73,4 %, pomožne službe 104 delavci ali 8,9 %, strokovne službe 148 delavcev ali 13,9 %, trgovska mreža 31 delavcev ali 2,9 %.

V tem letu smo imeli popolnoma enako število povprečno zaposlenih delavcev kot v letu 1971, čeprav so bila predvidevanja pri izdelavi plana oziroma plana zaposlenih idealizirana. Ugotoviti moramo namreč, da nismo mogli, niti ne smemo predvideti, da bi uspeli povečati število zaposlenih delavcev v podjetju. Sprizniti se pač moramo z dejstvom, da je na področju naše občine pomanjkanje delavcev, da delavci, ki želijo menjati zaposlitev, za zdaj lahko to po mili volji izkoriščajo. Posebno pa moramo biti pozorni tudi na gospodarska gibanja v kranjski občini, kjer gradijo nove tovarniške objekte, za katere računajo na zapo-

izobraževanja za potrebe njihovega dela.

Za poklic stavbnega mizarja izobražujemo v podjetju 42 učence. Učenci se izobražujejo na neustrezen način, saj je njihovo izobraževanje v podjetju vezano na nepo-

moramo biti v bodoče zelo pozorni, da jim bomo pravočasno zagotovili primerna delovna mesta oziroma, da jih bomo pravočasno usmerili na taka delovna mesta, kjer bodo pridobljeno znanje koristno uporabili. Na področju

Kadrovali

izobraževanja imamo zelo slabo urejeno funkcionalno izobraževanje, to je dodatno izobraževanje delavcev z znanjem, ki je potrebno za posamezno delovno mesto. Vse to danes urejamo bolj po občutku, prav nič pa za posameznega delavca ne programiramo vnaprej potrebnega funkcionalnega znanja, saj potrebnega funkcionalnega znanja nimamo nikjer opisane, nimamo opisov delovnih mest, delavce pa pošiljamo tako po občutku na razne izobraževalne tečaje.

In ne glede na to, da je tako slaba slika izobraževanja v podjetju, smo v lanskem letu našli od vseh režijskih delavcev na upravi edino delavca, ki je delal na delovnem mestu referenta za izobraževanje, kot višek delovne sile oziroma delavca, ki se ga lahko pogreša, pa čeprav bi morali vsi vedeti, da so rezultati dela na tem delovnem mestu vidni šele čez daljše obdobje.

In še področje skrbi za ljudi, ki ga izražamo z besedo »družbeni standard«.

Najprej nekaj o prehrani delavcev med delom. V vseh obratih imamo urejeno prehrano delavcev. Največji problem je obratna kuhinja v Skofji Loki, ki še zdaleč ne ustreza vsem predpisom, ki urejajo to področje. Sicer pa se hrani v podjetju približno 91 % delavcev. Povprečna cena toplega obroka je bila novembra 4,52 din. V 11 mesecih lanskega leta je podjetje dotiralo k toplemu obroku 598.442,40 din, tako da znaša prispevek podjetja k toplemu obroku na zaposlenega delavca v mesecu 48,70 din, kar je

čanje oziroma izgradnjo svoje obratne kuhinje.

Ob sprejemu ukrepov za odpravo nelikvidnosti pa je delavski svet letos sprejel sklep, da se ustavi vse investicije razen investicij v stanovanjsko izgradnjo. Tako smo sedaj pri urejanju problema družbene prehrane v Skofji Loki tam, kjer smo bili pred leti, vemo pa samo to, da v takem obratu družbene prehrane lahko pripravljamo tople obroke samo do 1. 10. 1973, po tem času pa nam je sanitarna inšpekcija prepovedala pripravljati tople obroke v teh prostorih. Taka in drugačna sklepanja pa občutimo končno vsi skupaj, ko v želji, da zaužijemo topli obrok, preganjamo sodelavce izza miz, da lahko tudi sami zaužijemo kolikor toliko v miru topli obrok, če se ne odločimo raje za to, da ga ne zaužijemo raje kar stojte.

V podjetju lahko pričakujemo zaradi povečanja cen živilskih proizvodov povečanje cen toplega obroka ter znatno povečano ceno za opoldanski obrok. Zeleni pa bi pričakali tudi ustrezen sklep za rešitev vprašanja prehranjevanja delavcev na obratih v Skofji Loki.

Posebno skrb smo lani posvetili letovanju članov kolektiva. Uspeli smo obdržati organizirano letovanje v vseh krajih kot preteklo leto, poleg tega pa prvič organizirano letovati na Rabu, v Pulju pa smo povečali ležalne kapacitete. V domovih, kjer je imelo naše podjetje na voljo ležišča, je letovalo 760 ljudi, od tega 270 članov kolektiva, zunaj počitniških domov

tovanje. Moramo povedati, da nam je taka delitev dejansko pripomogla k nadaljnji rasti števila delavcev, ki so svoj letni dopust izrabili za oddih. Skoraj vsa sredstva, ki nam jih omogoča v te namene izrabiti samoupravni sporazum, smo tako dejansko tudi porabili. Prvič v letu smo uvedli tudi brezplačno 10-dnevno letovanje zdravstveno ogroženih delavcev. Pri izbiri le-teh smo uporabili najširšo možno demokracijo izdelave predlogov v okviru možnega števila 23 delavcev. Za to letovanje pa nam je kot glavni pripomoček za izbor bilo zdravniško mnenje. O pravilnosti izbora vseh delavcev, ki so imeli to ugodnost, je bilo tudi nekaj ugovorov, ki pa niso imeli prave osnove. Pri vsem tem je zelo važno to, da smo uvedli novo obliko skrbi za delavca. Naša nadaljnja naloga pa mora biti, da jo bomo stalno izpopolnjevali.

Posebna pozornost velja tudi stanovanjski politiki. Prav sedaj smo v letu, ko bodo na tem področju zelo velike spremembe. V bodoče se bo bistveno menjala gradnja stanovanj in dodeljevanje stanovanj, kakor tudi dodelitev posojil za stanovanjsko izgradnjo. V občini se bo ustanovil solidarnostni sklad, ki bo formaliziral politiko izgradnje in dodeljevanja posojil, pri poslovni banki pa kreditni sklad, ki bo stanovanjsko gradnjo pospeševal s stanovanjskimi posojili. Vse spremembe dodeljevanja posojil urejajo to področje prav na način, kot ga imamo uvedene v našem podjetju. Bistveno pa bomo morali menjati način dodeljevanja stanovanj.

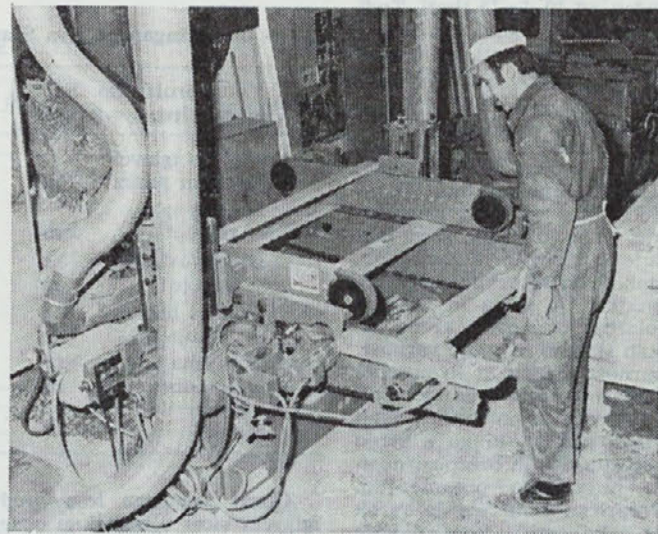
V skladu stanovanjskih hiš ima naše podjetje vloženih 116 stanovanj, ki predstavljajo vrednost 4.651.235,03 din oziroma povprečna vrednost 401.000,00 dinarjev za stanovanje. Z novo višino določene stopnje izločanja sredstev za stanovanjsko izgradnjo bomo v bodoče v podjetju imeli na voljo precej več razpoložljivih sredstev, o načinu njihove delitve pa bo potrebna letos širša razprava družbenopolitičnih organizacij, v delovnih enotah kakor tudi na delavskem svetu. Po predvidevanjih predpisane višine izločanja sredstev za stanovanjsko izgradnjo (6%) bomo imeli v petletnem obdobju na voljo približno 5.000,000 dinarjev sredstev. To je tretjino več kot sedaj. O načinu delitve teh sredstev se v podjetju pripravlja posebna analiza. Vsa predvidevanja pa kažejo na potrebo, da se bo del sredstev namenil za odkup samskih stanovanj, del za odkup družinskih stanovanj in garsonjer, ostali del pa za dodelitev posojil za stanovanjsko izgradnjo, pri čemer bo potrebno dati prednost delavcem, ki se bodo odločili

za nakup stanovanj v blokovi gradnji.

To obveznost nam narekuje začetna stanovanjska politika v Sloveniji in v naši občini, v katere izvajanje se bodo morale vključiti vse delovne organizacije, če bomo

varčevati sredstva, o možni rešitvi pa priskuhnitj kasneje možnostim, ki jih bo dajala podjetje svojim delavcem za rešitev stanovanjskega problema.

Za dodelitev posojil naj bi za to v letošnjem letu takoj spomladi dodeljevala posojila

hoteli doseči cilje, ki jih prinaša nova stanovanjska zakonodaja.

Ne glede na to, pa moramo že danes vedeti, da mora vsak član kolektiva, ki bi želel rešiti svoj stanovanjski problem, že sedaj čim bolj

za stanovanjsko izgradnjo v višini in na način, kot smo dodeljevali v lanskem letu, z vsem ostalim pa počakati toliko časa, da bomo sprejeli bodočo politiko stanovanjske izgradnje in dodelitve posojil.

Ivan Breznik

Kadrovske vesti

(december 1972 — januar 1973)

NOVI SODELAVCI

V obratu Gorenja vas: Anton Filipič in Franc Likar.

V obratu vhodnih in garažnih vrat: Anton Kavčič.

V obratu oken in notranjih vrat: Branko Kranjc.

V trgovski mreži: Radovan Debeljak.

V strokovnih službah: Dragica Berčič in Janez Radelj.

DELOVNO RAZMERJE SO PREKINILI

V obratu oken in notranjih vrat: Silva Hlebec, Jože Klemenčič, Mirko Šubič, Janez Potrebuješ, Franc Megla, Ludvik Kozamernik, Marija Tkalec in Miloš Demšar.

V obratu oblog in letev: Franc Zadnik.

V obratu montaže stavbnega pohištva: Alojz Valenčak.

V obratu montažnih objektov: Mirko Sešek.

V obratu Gorenja vas: Jože Cankar.

V obratu Sovodenj: Mirko Primožič, Peter Jezeršek in Janko Kokelj.

V skladiščni službi: Valentin Zakelj.

V obratu Kranj: Franc Rozman in Franc Ogris.

V trgovski mreži: Zvonimir Brežni in Mato Tomič.

V strokovnih službah: Aleksandra Wostner, Alenka Bajželj, Rudolf Sajovic in Božo Batagelj.

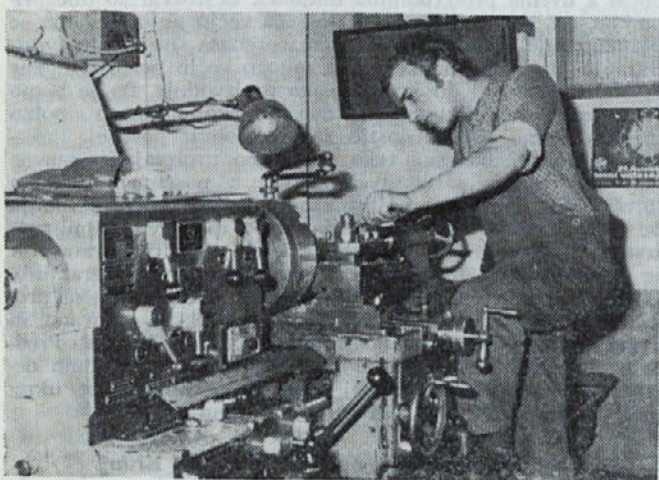
SPREMEMBE V VODSTVU NAŠEGA PODJETJA

S 1. marcem je prevzel dolžnost glavnega direktorja našega podjetja tovariš Valentin Kokelj, dipl. ekonomist, dosedanji sekretar občinske konference ZK Škofja Loka.

Dosedanji glavni direktor tovariš Franc Puhar in direktor finančno računovodskega sektorja tovariš Franc Šifkovič sta prevzela novi dolžnosti pri skupščini občine Kranj.

Pri delu na novih delovnih mestih jima želimo čimveč uspehov!

Uredništvo

v mejah samoupravnega sporazuma. Letos bomo morali rešiti problem priprave toplih obrokov in jedilnice na obratih v Skofji Loki, vendar se pri tem razhajamo, saj je delavski svet lani zavrnil predlog posojila za izgradnjo samopostrežne restavracije na Trati in sklenil, da se letos zagotovi v investicijskem programu vse potrebno za pove-

podjetja pa 233 ljudi, od tega 103 člani kolektiva. Članov kolektiva je torej letovalo skupaj 373 ali 55 % od števila zaposlenih. Za regresiranje letnih dopustov je imel vsak član kolektiva pravico do enakega dela regresa v višini 400 dinarjev. Uvedli pa smo stimulativen regres v odvisnosti od let delovne dobe v podjetju kot spodbudo za le-

Nekaj misli o prometni varnosti v občini Škofja Loka

Na področju prometne varnosti smo se sprijaznili z dejstvom, da na slovenskih cestah izgubi življenje vsak teden od 10 do 15 ljudi. Tudi na cestah v občini Škofja Loka stanje ni dosti boljše. Leta 1972 se je pripetilo 499 prometnih nesreč, v katerih je 8 ljudi izgubilo življenje, 118 oseb pa je bilo ranjenih. To so vznemirljive številke, zlasti če upoštevamo, da so vsako leto večje. Opravičevanje, da je to davek, ki ga plačujemo razvoju motorizacije, standardu in tehničnemu napredku, je slaba in varljiva tolažba. Občanom, ki na cestah skrbijo za svojo varnost, varnost drugih in še posebej za varnost otrok, ne more biti vseeno, če na naših cestah vlada nasilje, ki ga s svojo objestnostjo in brezobzirnostjo povzročajo posamezniki. Prepričan sem, da je vzrok za tako stanje pomanjkanje prometne kulture in etike udeležencev v cestnem prometu in voznikov motornih vozil še posebej.

Znano je, da je alkoholizem družbeno zlo. Še posebej je alkohol nevaren v cestnem prometu. Podatki za občino Škofja Loka kažejo, da se običajno tiste prometne nesreče, ki jim botruje alkohol, končajo z zelo hudimi posledicami. To trditve potrjuje tudi dejstvo, da je bil v osmih prometnih nesrečah, ki so se leta 1972 končale s smrtjo, v 6 primerih povzročitelj pod vplivom alkohola. Tudi materialna škoda, povzročena zaradi prometnih nesreč ni majhna. Vendar ni bistvena, če pomislimo na svoje, ki so izgubili svoje najdražje, na otroke, ki so osiroteli, in na vrste invalidov, ki jih množi promet zaradi naše nepazljivosti in brezbriznosti do svoje in tuje varnosti.

Da bi vsaj delno izboljšali prometno varnost, nekaj praktičnih vsakdanjih nasvetov:

— pešci, hodite po skrajni levi strani ceste v smeri hoje. Cesto prečkajte le na označenih prehodih. Če le-teh ni, stopajte čez cesto previdno in tam, kjer imate pogled na obe strani;

— starši, dajte otroku primerne napotke, preden ga spustite na cesto;

— kolesarji in vozniki vpreg, opremite svoja vozila s predpisanimi rdečimi odbojnimi stekli in svetilkami, kadar ste s svojim vozilom v nočnem času na cesti;

— vozniki motornih vozil, bodite obzirni do pešcev. Še posebna pozornost velja otrokom, invalidom in drugim slabotnim osebam;

(Nadaljevanje na 5. strani)

Plan proizvodnje

Za leto 1973 predvidevamo izdelavo stavbnega pohištva in montažnih objektov, ki se bodo proizvajali na devetih proizvodnih obratih, všteti z montažo stavbnega pohištva in montažnih objektov na terenu. Vrednost celotne proizvodnje z montažo, izražena v skupni enoti NU, planiramo za leto 1973 1.568.888 NU. Za ta obseg proizvodnje predvidevamo 830 proizvodnih delavcev.

V naslednjih razpredelnicah je prikazan plan proizvodnje posameznega proizvodnega obrata v naravnih in ponderiranih (NU) vrednostih.

310 — obrat žaganega lesa Stari Dvor

Zap. št.	Vrsta proizvoda ali storitve	Enota mere	Planirana količina	Ponder	Ponderirana vrednost
1.	Žag. les iglavci — lastni narez	m ³	6.800	5,000	34.000
2.	Žag. les igl. — nakup	m ³	15.000	2,000	30.000
3.	Hlodovina — usluge	m ³	1.200	3,200	3.840
4.	Žag. les list. — nakup	m ³	3.600	2,100	7.560
5.	Odprema žag. lesa v obrate	m ³	18.000	0,400	7.200
Skupaj					82.600

Obrat žaganega lesa predvideva razžaganje hlodovine iglavcev sicer v manjšem obsegu. Tako da bi obratoval stalno samo en polnojarmanik. Razžaganje lastne hlodovine bo predvsem za potrebe drugih proizvodnih obratov, in to zlasti za montažne hiše, kjer gre za specialne nareze. Razen razžaganja lastne hlodovine bomo opravljali tudi storitve razžaganja iglavcev in listavcev. Poleg razžaganja hlodovine ima obrat v programu sušenje žaganega lesa iz lastne proizvodnje in nakupa ter odpremo le-tega v proizvodne obrate. Ker se predvideva precejšen nakup žaganega lesa (prek 20.000 m³) — če hočemo, da bomo izpolnili proizvodni plan — ima obrat v svojem planu prav tako predvideno vso manipulacijo od razkladanja vagonov do sušenja. Navedene planske naloge bo izpolnilo 24 proizvodnih delavcev.

320 — obrat oken

Zap. št.	Vrsta proizvoda ali storitve	Enota mere	Planirana količina	Ponder	Ponderirana vrednost
1.	Tipska okna »Jelovica-super«	kos	103.500	2,70	279.450

Proizvodnja oken je za podjetje vsekakor najpomembnejša, predvsem s finančnega vidika. Obrat predvideva za leto 1973 v naravnih vrednostih 103.500 kosov, kar predstavlja povprečno mesečno proizvodnjo 8.500 kosov oziroma dnevno (v dveh izmenah) 406 kosov. Obrat bo proizvajal samo tipska enokrilna okna in balkonska vrata, vse dvokrilce pa bodo proizvajali na obratu Gorenja vas in Sovodenj. Gre torej za specializiran proizvodni program oken. Celotni strojni oddelek bo proizvajal le sestavne dele samo za okna, ker se bo proizvodnja sestavnih delov za notranja vrata prenesla v drugi objekt. Z vidika sedanje zaposlenosti pri proizvodnji oken — ker je zaradi sprememb programa nekoliko zmanjšana (brez dvokrilcev) — je le-ta zadostna, ker po planu obrat predvideva 147 proizvodnih delavcev. Če upoštevamo, da je zadostna zaposlenost, da je program specializiran in če bo oskrba z materiali pravočasna, bo planske naloge lahko doseči.

330 — obrat izventipskega stavbnega pohištva Gorenja vas

Kot je že omenjeno pri obratu oken bo obrat Gorenja vas predvsem dopolnjeval tipski program oken »Jelovica-super« s tem, da bo proizvajal vsa dvokrilna okna in balkonska vrata. Torej gre tudi v tem obratu za specializiran program.

Razen tega je druga največja postavka izventipsko finalizirano stavbno pohištvo. Tu je mišljeno predvsem stavbno pohištvo za izvoz, ki ga bomo montirali v Münchnu. Razen čiste proizvodne dejavnosti bo obrat moral opraviti določeno količino montaže na terenu. Tako planira, da bo v poprečju osem monterjev stalno na terenu. Le-ti bodo montirali montažne objekte pri firmi GOLF-PK Potzoli v Stuttgartu v ZRN.

Proizvodnja stavbnega pohištva bo v tesni povezavi z obratom Sovodenj, ki ima skoraj enak proizvodni program. Proizvodnja stavbnega pohištva bo deljena. Tako bo Sovodenj

Zap. št.	Vrsta proizvoda ali storitve	Enota mere	Planirana količina	Ponder	Ponderirana vrednost
1.	Okna dvokrilna »Super«	kos	11.000	2,250	24.750
2.	Balk. vrata »Super«	kos	5.500	8,418	46.297
3.	Izventip. stavb. pohištvo	m ³	300	65,0	19.500
4.	Izventip. stavb. pohištvo	m ³	1.200	30,0	36.000
5.	Lopute za mont. objekte	kos	225	2,800	630
Skupaj proizv.					127.177
6.	Montaža na terenu	NU	13.500	1,0	13.500
Skupaj					140.677

proizvajal okenske sestave (krila in okvirje), obrat Gorenja vas pa bo na izdelkih opravil površinsko obdelavo, montažo in embalaranje. Skratka, dokončno izdelal proizvod. Ker je v obratu v Gorenji vasi tudi strojna obdelava, bo del proizvodnje v obratu proizvedene v celoti. To pa bo seveda odvisno od usklajenosti in zasedbe kapacitet obeh obratov. Obrat planira za izpolnitev plana 74 delavcev.

340 — obrat vrat

Zap. št.	Vrsta proizvoda ali storitve	Enota mere	Planirana količina	Ponder	Ponderirana vrednost
1.	Vratna krila svetlo in temno furnir.	kos	90.000	1,200	108.000
2.	Vratna krila za vhodna vrata	kos	9.000	0,778	7.002
3.	Vratna krila za gar. vrata	kos	12.000	0,708	8.496
4.	Furn. elementov za vhod. vrata	grt	9.000	0,10	900
5.	Furn. elementov za gar. vrata	grt	6.000	0,10	600
6.	Furn. elementov za stran. svetl.	grt	6.000	0,10	600
7.	Furnir. formati	kos	196.000	0,092	18.030
8.	Zastekl. letve	tm	700.000	0,0274	19.180
Skupaj					162.810

Do sedaj sta nastopala obrat vrat in oken kot samostojen obrat z dvema proizvodnima linijama. Cestokrat so bile pripombe, češ da se liniji oken posveča večjo pozornost, da se pomanjkanje delavcev predvsem prenaša na linijo vrat. Skratka, da se liniji oken daje mnogo večjo pozornost, kar se stalno kaže pri doseganju plana proizvodnje. Da se bomo temu izognili, bomo ustanovili dva samostojna obrata s polno in neposredno odgovornostjo za vsak obrat posebej. Proizvodnja bo organizirana tako, da bomo proizvajali sestavne dele za vrata in zasteklitvene letvice v posebnem oddelku (bivši obrat letev), v novi proizvodni hali pa bo proizvodnja od sestave sredic do embalaranja vrat z vsemi vmesnimi proizvodnimi fazami. Kot stranski oddelek v okviru obrata vrat je še proizvodnja furnirskih formatov (na bivšem heraklitu). Obrat bo proizvajal nova vrata »super«, kjer je končni proizvod samo vratno krilo površinsko obdelano, okovano in embalarano. Podboj z oblogo bomo proizvajali v obratu Pred-dvor. Za izpolnitev plana je predvidenih 87 proizvodnih delavcev. Trenutno jih je precej manj. Če ne bomo hitro ukrepali, bo doseganje planskih nalog ogroženo.

350 — obrat polken in rolo omaric z roletami Kranj

Zap. št.	Vrsta proizvoda ali storitve	Enota mere	Planirana količina	Ponder	Ponderirana vrednost
1.	Polkna	kos	13.500	2,360	31.860
2.	Rolo omarice z roletami	kos	42.000	1,600	67.200
3.	Okenske police	kos	6.000	0,358	2.148
4.	Okenske spojke	kos	10.000	0,272	2.720
5.	Zaključne letve	kos	10.000	0,176	1.760
Skupaj					105.688

za leto 1973

Tako kot v letu 1972 bo tudi v tem letu imel obrat v Kranju enak proizvodni program — z dodatkom okenskih spojk in letov. Ker je bilo lani precej pritožb na račun polken zaradi konstrukcijskih napak, smo letos prešli na polkno z določenimi izboljšavami. V planu za leto 1973 je v primerjavi z letom 1972 delno zmanjšan obseg planirane proizvodnje polken in rolo omaric, kar je vsekakor realno glede na proizvodne zmogljivosti, število delavcev in na potrebe prodaje. Za izpolnitev planskih obveznosti bo predvsem potrebno izboljšati dobavo rolet. To je še vedno glavna ovira pri doseganju plana. V obratu planiramo 65 delavcev.

360 — obrat vratnih podbojev Preddvor

Zap. št.	Vrsta proizvoda ali storitve	Enota mere	Planirana količina	Ponder	Ponderirana vrednost
1.	Vratni podboji z oblogo	kos	72.000	1,500	108.000
2.	Slepi vratni podboji	kos	48.000	0,250	12.000
3.	Podboji za mont. hiše	kos	1.000	0,890	890
Skupaj					120.890
4.	Rolet. vod. fiksna	kos	22.000	0,130	2.860
5.	Rolet. vod. z izboč.	kos	20.000	0,380	7.600
6.	Kov. mreže za vhodna vrata	kos	5.000	3,000	15.000
Skupaj					25.460
7.	Zag. les igl. — last. nar.	m ³	10.000	5,500	55.000
8.	Zag. les igl. — usluge	m ³	350	3,000	1.050
Skupaj žaga Preddvor					56.050
9.	Zag. les igl. — last. nar.	m ³	1.800	5,500	9.900
10.	Zag. les igl. — usluge	m ³	600	3,000	1.800
Skupaj žaga Cerklje					11.700
Skupaj					214.100

Obrat Preddvor bo proizvajal v letu 1973, kot je razvidno iz razpredelnice, v štirih proizvodnih oddelkih. Letos bo opustil proizvodnjo lesenih rolet in se preusmeril na podboje z oblogami »super«. Proizvodnja podbojev z oblogami bo potekala v dveh oddelkih, od katerih bo eden proizvajal sestavne dele vidnega podboja, okrasnih in brazdnih oblog na zalogo ter slepe podboje. Drugi oddelk pa bo proizvedel dokončno obdelal. Podboj bo izdelan iz iveric. Tako bo precej zmanjšana potreba po žaganem lesu. Kot nov proizvod bo obrat proizvajal še kovinske mreže za nov tip vhodnih vrat, od okovja za rolete pa »U« vodila in izbočnice. V sklopu obrata imamo dve žagalnici, ki bosta razžagovali hlodovino iglavcev za lastno porabo, predvsem za potrebe montažnih hiš in delno za storitve. Za izpolnitev planskih nalog planiramo v obratu 100 delavcev.

370 — obrat izventilnega stavbnega pohištva Sovodnj

Zap. št.	Vrsta proizvoda ali storitve	Enota mere	Planirana količina	Ponder	Ponderirana vrednost
1.	Okno dvokrilno »Super«	kos	11.000	2,310	25.410
2.	Izventip. stavb. pohištvo	m ³	1.200	35,0	42.000
3.	Okna za barake	kos	1.250	3,0	3.750
4.	Izv. okna »Pozzoli«	kos	1.250	6,0	7.500
Skupaj					78.660
5.	Zag. les igl. — usluge	m ³	1.200	3,50	4.200
6.	Zag. les igl. — last. nar.	m ³	800	5,30	4.240
Skupaj					8.440
Skupaj					87.100

Kot je razvidno iz razpredelnice obrata Sovodnj in obrata Gorenja vas, je program enak glede proizvodnje finaliziranega stavbnega pohištva. Obrat Sovodnj izdelava okenska krila in okvir in ga odda v površinsko obdelavo v obrat Gorenja vas. Gorenja vas pa ga potem dokončno obdelava.

Razen finaliziranega stavbnega pohištva ima obrat planirano proizvodnjo oken za izvoz in mahagonija za firmo GOLF-Pozzoli, ki jih končno obdelava, prav tako tudi okna za barake. V sklopu obrata je še žagalnica, ki v glavnem opravlja storitve. Za izpolnitev plana ima obrat predvidenih 47 proizvodnih delavcev.

380 — DE montažnih hiš Trata

Zap. št.	Vrsta proizvoda ali storitve	Enota mere	Planirana količina	Ponder	Ponderirana vrednost
1.	Stan. mont. hiše	kos	60	320,0	19.200
2.	Vrtci, šole, pis. objekti	m ²	4.150	4,33	17.970
3.	Izvoz. mont. hiše	kos	65	550,0	35.750
4.	Nefinaliz. mont. objekti	kos	95	210,0	19.950
5.	Embalaža	m ³	300	15,0	4.500
6.	Vogalniki	1000 kosov	480	19,0	9.120
Skupaj proizvodnja					106.490
7.	Stan. mont. hiše	kos	60	1025,0	61.500
8.	Vrtci, šole, pis. objekti	m ²	4.150	8,67	35.980
9.	Izvoz. mont. hiše	kos	65	1125,0	73.125
10.	Nefinalizirano mont. obj.	kos	95	152,0	14.340
11.	Obdelava fasad »jubizol«	kos	100	168,0	16.800
Skupaj montaža					201.745

Iz planskih količin DE montažnih objektov za leto 1973 je razvidno, da je število stanovanjskih hiš zmanjšano za polovico v primerjavi z letom 1972. Nastopa pa povsem nova kategorija montažnih objektov; to so vrtci in večji finalizirani pisarniški objekti, ki po količini izravnava zmanjševanje števila stanovanjskih hiš. Pri tem je treba povedati, da so ti objekti praktično individualnega značaja glede projektiranja in izdelave stavbnega pohištva — oken.

Pri hišah za izvoz je viden porast, ki seveda proporcionalno poveča tudi število naših monterjev v Nemčiji. Vendar pa vse kaže glede na preteklo leto in na začetek tega leta, da bo izvoz zelo enakomeren vse leto.

Nefinalizirani objekti so nekoliko v porastu, vendar smo tu omejeni zaradi velike porabe in kvalitete lesa.

Pri obdelavi fasad stanovanjskih hiš smo pred veliko težavo, ker je število postavljenih hiš visoko. Zaradi težav pri obdelavi fasad pa vemo, da je ta del montaže zastal, tako da je okrog 200 hiš brez obdelane fasade.

Spremenjen obseg in vrste finaliziranih objektov pa povzročajo, da bomo imeli še posebej na področju montaže večja nihanja glede kapacitet.

390 — obrat vhodnih in garažnih vrat

Zap. št.	Vrsta proizvoda ali storitve	Enota mere	Planirana količina	Ponder	Ponderirana vrednost
1.	Vhodna vrata	kos	9.000	3,00	27.000
2.	Garažna vrata	kos	6.000	10,48	62.880
3.	Stran. svet.	kos	6.000	1,41	8.460
4.	Vratni pragi	kos	6.000	0,062	372
5.	Vhodna vrata za barake	kos	100	6,00	600
6.	Notranja vrata za barake	kos	1.000	0,79	790
Skupaj					100.102

Tako kot v prejšnjih letih, je tudi v letu 1973 v obratu predvidena proizvodnja vhodnih in garažnih vrat in nekaj malega za montažne objekte. Razlika v vhodnih vratih je le v proizvodnji novega tipa, pri garažnih pa gre prav tako za delne spremembe v zamenjavi materiala. Obrat ima planiranih 50 proizvodnih delavcev.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Tekmovanje z malokalibrsko puško v počastitev občinskega praznika

V nedeljo, 7. januarja, je bilo v Škofiji Lokj v počastitev občinskega praznika občinsko streliško tekmovanje z malokalibrsko puško. Na tekmovanje so bile povabljene organizacije sindikata, mladine, ZB, ZRVS, JNA, TO in strelci. Skupno je sodelovalo 20 tričlanskih ekip. Tekmovanja se je udeležila tudi naša ekipa. Razen tega pa je sodelovalo v drugih ekipah še 8 članov našega kolektiva.

Ekipno smo dosegli 10. mesto. Ekipo so sestavljale Tatjana Likar, Dora Fojkar in Mojca Bohinc in dosegle 393 krogov od 600 možnih.

Posamezno so se naši člani uvrstili takole: 10. Anton Oman 158 krogov od 200 možnih, 12. Anton Kužnik 155, 16. Branko Habjan 150, 23. Tatjana Likar 139, 24. Dora Fojkar 137, 31. Alojz Freljih 130, 34. Milan Strel 126, 42. Mojca Bohinc 117, 45. Pavle Mrak 111, 52. Janez Bozovičar 101, 54. Božo Masnec 92.

Ker bodo letošnje letne lesne igre že aprila v Novi Gorici, želimo, da se vsi, ki imajo veselje do streljanja, temeljito pripravijo za medsebojna srečanja (konec marca in v začetku aprila za izbor čim boljše ekipe na igrah.

Anton Oman

Nekaj misli o prometni varnosti v občini Škofja Loka

(Nadaljevanje s 4. strani)

— upoštevajte spremenjene pogoje za vožnjo na cestah, zlasti pozimi, ko se ti pogoji stalno spreminjajo;

— skrbite za tehnično brezhibnost svojega vozila. Tudi zimska oprema vozila je pomembna. Vozilo je opremljeno za zimo, če ima:

1. zimske gume z žebli na vseh štirih kolesih ali

2. zimske gume z oznako M + S na pogonskih kolesih (gume za sneg in blato) ali

3. letne gume in verige na pogonskih kolesih.

Če boste zavestno upoštevali teh nekaj nasvetov in spoštovali tudi druga prometna pravila, boste tudi vi prispevali k temu, da se zboljša prometna varnost na naših cestah.

Srečno vožnjo vam želijo miličniki Postaje milice Škofja Loka.

Komandir postaje
Andrej Bolčina

Vaše srce — vaše zdravje

Prvi del: VRSTE IN VZROKI in BOLENI SRCA

Letos spomladi nas je epidemija črnih koz tako zelo presenetila in zaposlila, da smo skoraj pozabili, da je letošnji svetovni dan zdravja posvečen problematiki razširjenosti obolenja in umrljivosti zaradi bolezni srca v vsem, predvsem pa v civiliziranem svetu.

V civiliziranem svetu smo že uspešno zatrlji ali omejili mnoge bolezni in vzroke smrti, tako so postale bolezni srca in ožilja od vseh bolezni relativno in absolutno najresnejše in najpogostejše. Bolezni srca in ožilja predstavljajo zaradi obolenosti, invalidnosti in umrljivosti tako velik družbeni problem, da je od reševanja tega problema v največji meri odvisen nadaljnji harmonični razvoj in obstanek civilizirane družbe.

V razvitih deželah je pogostnost in umrljivost zaradi bolezni srca in ožilja na prvem mestu, daleč pred rakom, prometnimi poškodbami itd. Tu umre skoraj vsak drugi človek zaradi bolezni srca in ožilja.

Pri nas na Gorenjskem so v zadnjem desetletju bolezni srca in ožilja po umrljivosti na prvem mestu. Zaradi bolezni srca in ožilja je leta 1970 bilo na Gorenjskem 48 % vseh umrlih. Daleč za boleznimi srca in ožilja so novotvorbe (19 % vseh umrlih), poškodbe (12 %), bolezni dihal (7 %) in bolezni prebavil (4 odstotke).

Med boleznimi srca so najpogostejše in najresnejše:

1. koronarne bolezni z infarktom srca,
2. bolezni srca zaradi zvišanega krvnega pritiska,
3. revmatične bolezni srca,
4. prirojene srčne bolezni,
5. bolezni srca zaradi obolenj pljuč,
6. srčne bolezni pri nalezljivih boleznih, krvnih boleznih in zastrupitvah itd. Znanje in pomembnost so spremembe na sru in ožilju med nosečnostjo, pri debelih, športnikih, živčnih ali nepravilno življenjskih osebah itd. Obstaja tudi pomembna odvisnost med stanjem srca in delom ter poklicem.

Koronarne bolezni srca z infarktom so med srčnimi boleznimi najpogostejši vzrok smrti pri ljudeh v zreli življenjski dobi. Danes lahko govorimo o pravi epidemiji srčnega infarkta v razvitih deželah. V Evropi umre zaradi srčnega infarkta vsakih 30 sekund po en moški v starosti med 35 in 65 letom. Ne, to ni tiskovna napaka, niti niste napačno prebrali — vsakih 30 sekund pokosi v bogati in srečni Evropi srčni infarkt 1 delavca, hranitelja in človeka v zreli življenjski in delovni dobi z vsemi bolečimi in loveškimi in gospodarskimi posledicami. Srčni infarkt je hudo

smrtno nevarno zmanjšanje prekrvavitve srčne mišice zaradi zamašitve ali zožitve koronarnih krvnih žil, to je tistih žil, ki dovajajo kri in hrano srčni mišici. Koronarne bolezni srca zaradi tega imenujejo mnogi tudi **ishemične bolezni srca** (od grške besede ishemia, kar pomeni neprekrvavljenost). Glavni vzrok obolenja koronarnega srčnega ožilja je ateroskleroza (arterioskleroza) tega ožilja. Ateroskleroza napade in zožuje vse ožilje, vendar najbolj usodna je aterosklotična okvara koronarnega srčnega ožilja in možganskega ožilja — posledica je srčni infarkt (srčna kap) in možganska kap. Zelo malo vemo o neposrednem vzroku ateroskleroze. Nanjo vpliva spol, starost, dednost, krvni pritisk, sladkorna bolezen, debelost, prehrana, kajenje, alkohol, premajhna telesna aktivnost, živčna prenapetost, okolje in obilje. Vedno vpliva po več vzrokov istočasno skozi daljšo dobo, kar zelo otežuje dosledne raziskave in učinkovito preprečevanje.

Zvišan krvni pritisk je v zadnjih desetletjih človekovega življenja tudi v glavnem posledica arterioskleroze, a pri ljudeh v srednji dobi zaradi dednih dejavnikov, obolenja ledvic, endokrinih bolezni itd. Prognoza zvišanega krvnega pritiska je odvisna od tega, kako je ta prizadel srčno mišico in koronarno srčno ožilje — zato je velika povezava med zvišanim krvnim pritiskom, srčno kapjo in možgansko kapjo.

Revmatične srčne bolezni nastanejo kot posledica revmatične vročice — mrzlice, to je vnetja sklepov po prehladu, angini ali škrlatinki. Pri revmatičnih vnetjih sklepov pogosto zbolijo srčne zaklopke, srčna mišica ali osrčnik. Velika večina pridobljenih srčnih hib je posledica revmatične mrzlice. Rvmatična mrzlica z revmatičnim vnetjem sklepov in revmatičnimi srčnimi boleznimi so posebej pogoste pri otrokih in mladih ljudeh, vendar so posledice v obliki prirojenih srčnih hib trajne in pomembne za celo življenjsko dobo obolelega.

Prirojene srčne hibe niso redek pojav. Mnogi otroci s prirojenimi srčnimi hibami umrejo takoj po porodu, v prvem letu življenja ali že v predšolski dobi. Nekateri živijo dalj časa, zadnje čase pa mnoge bolnike s prirojeno srčno hibo uspešno operirajo tako, da bolnik povsem ozdravi ali da se mu stanje toliko izboljša, da živi dalj časa in z manj težav.

Pri kroničnih bolnikih dihal, kot so to kronični bronhitis, emfizem in astma se razvije **kronično pljučno srce** z odebelitvijo desne polovice srčne mišice. Večina kronič-

nih pljučnih bolnikov skozi leta zbolijo in tudi umre zaradi oslabelosti kroničnega pljučnega srca.

Med mnogimi akutnimi nalezljivimi vročinskimi boleznimi srce lahko močno opeša ali celo odpove (npr. pri drevici ali tifusu). Resne spremembe na sru smo nekoč opazili pri bolnikih s tuberkulozo ali s sifilisom. Poznamo bolezni srca pri čezmerni ali nezadostni tvorbi hormonov ščitnice. Slabokrvnost lahko posnema, poslabša ali celo povzroči srčno bolezen.

Če normalna nosečnost posnema srčno bolezen (teško dihanje, otekline nog), moramo previdno poiskati eventualne prirojene ali pridobljene srčne hibe in uvesti ustrezajoče zdravljenje. Danes lahko ob ustrezni zaščiti, negi in zdravljenju, rode tudi nosečnice s težjimi srčnimi hibami.

Neurejeno vegetativno živčevje povzroča predvsem »srčne težave ali težave ob sru«, ne pa srčne bolezni. Duševno in živčno labilne osebe mnoge težave, konflikte, skrbi in jezo projicirajo v predel srca in se zatekajo v »srčno bolezen«, da bi sami sebe jemali resno in da bi jih okolica upoštevala. Ta stanja se zdravijo vzročno in s psihiatrijskimi metodami, ker skozi daljšo dobo le »srčna težava« preide v pravo organsko bolezen srca.

Drugi del: PREPREČEVANJE IN ZDRAVLJENJE BOLENI SRCA

Ugotovili smo že, da so bolezni srca in ožilja v civiliziranem svetu najresnejši in najpogostejši vzrok smrti daleč pred rakom, prometnimi poškodbami itd. ter da je od reševanja problematike v največji meri odvisen nadaljnji harmonični razvoj in obstanek civilizirane družbe. Zato je za uspeh na področju zgodnjega razpoznavanja, zdravljenja in predvsem preprečevanja bolezni srca in ožilja potrebna splošna mobilizacija prav vse družbe in ne le zdravstvenih delavcev.

Skrb za zdravje je moralna dolžnost vsakega izmed nas; dolgujemo jo svojim najbližjim, družini in skupnosti. Mnogo bolj, kot si mislimo, smo odgovorni za zdravje svojega srca. Še več, mnogo bolj kot si mislimo, smo odgovorni za zdravje vseh src v naši družini, naši delovni organizaciji, naši republiki in celo v svetu.

Kot pri vseh drugih boleznih, tako tudi pri obolenjih srca in ožilja velja pravilo: bolje preprečiti kot zdraviti. Za preprečevanje obolenj srca in ožilja je seveda nadvse pomembno, da poznamo vzroke in vrste teh obolenj. Ti so, kot smo videli, mnogi in zelo različni, večkrat celo zelo nespecifični ali celo slabopoznani in neraziskani. To

seveda otežuje smotrno in uspešno široko akcijo za preprečevanje obolenj srca in ožilja, vendar se s takim sedanjim stanjem ne smemo utopistično sprijazniti, temveč se moramo vztrajno boriti.

Na **prirojeno srčno hibo** vplivamo lahko le delno s preporodno zaščito matere in otroka. Zdravila na take hibe ne vplivajo, edino zdravljenje je kirurško z operacijo. Primeren čas za operacijo je odvisen od vrste in od starosti otroka. V hudih primerih je operacija potrebna že v prvih tednih življenja, takrat je riziko zelo veliko. V glavnem se prirojene srčne hibe operirajo po tretjem letu starosti otroka, vendar nikakor ne prepozno, ker nastanejo nepopravljive posledice.

Za **pridobljene srčne hibe** je glavni krivec akutni sklepni revmatizem (revmatična vročica ali mrzlica). Vzrok revmatične mrzlice je infekcija s hemolitičnim streptokokom, ki se pokaže kot prehlad, angina, škrlatinka ali celo gniloba zobovja. Zato je treba te bolezni temeljito zdraviti, največkrat se pojavi revmatična mrzlica pri nezdravljenih anginah, prehladih ali zobni gnilobi. Če se pojavi revmatična mrzlica, je potrebno energično zdravljenje v bolnišnici, tudi to večkrat ne prepreči obolenja srca in pojava srčne hibe. Če ima bolnik pridobljeno srčno hibo, mora celo življenje jemati penicilin in preprečevati ponovitve in poslabšanja, pa še to večkrat ne pomaga. Če se pridobljena srčna hiba slabša, pride do usodne onemoglosti (popuščanja) srca. To občasno preprečimo z operacijo obolelih srčnih zaklopk, kar ni nenevarno, je pa za nekatere težje bolnike prava odločitev. Tudi po uspešni operaciji je potrebno jemanje zdravil skozi vso življenjsko dobo.

Za preprečevanje »**kroničnega pljučnega srca**« je potrebno vzorčno zdravljenje osnovnega obolenja, to je kroničnega bronhitisa, astme (naduhe) in emfizma (razširitve pljučnih mešičkov). Vedno je potrebno obvezno prenehanje kajenja. Kronično pljučno srce lahko nastane kot posledica zamašitve pljučnih žil s krvnimi strdki, ki prilete iz razširjenih krčnih žil na spodnjih okončinah. Zato je tu pomembno preprečevanje in zdravljenje krčnih žil.

Da bi preprečili okvare srca pri akutnih vročinskih in nalezljivih boleznih, moramo preprečiti te bolezni s preventivo — predvsem s cepljenji. Če nam to ne uspe, je potrebno vročinsko bolezen od vsega začetka intenzivno zdraviti in pri tem nadzorovati kondicijo srca ter v primeru popuščanja srca energično zdraviti tudi srce. Po

akutnih vročinskih in nalezljivih boleznih je potreben zadostno dolg in ustrezen počitek — rekonvalescenca, kar obnavlja kondicijo celega telesa, predvsem pa srca.

Srce dobro ščitimo in preprečujemo njegovo bolezen, če pravočasno in ustrezno zdravimo bolezni ščitnice in slabokrvnost. Zelo pomembno je ohraniti kondicijo srca v času nosečnosti, poroda in dojenja.

Posebej pomembno in medsebojno vzročno povezano je preprečevanje in zdravljenje **koronarnih bolezni srca in infarkta ter zvišanega krvnega pritiska**.

Danes je tempo življenja zelo hiter, poln poklicnih skrbi, boj za obstanek in položaj v družbi, vendar se človeški organizem zaradi pomanjkanja časa ni uspel prilagoditi novemu tempu in načinu življenja. Neprilagojenost povzroča napetost, pomanjkanje časa in pomanjkanje počitka, to je opuščanje pravih zdravil življenja. To povzroča zvišan krvni pritisk, kar ima večkrat za posledico nastanek organskih obolenj srca in ožilja.

Preprečevanje koronarnih bolezni srca in zvišanega krvnega pritiska je aktivno postavljanje po robu kvarnim vplivom, ki te bolezni povzročajo. Aktivno — to pa pomeni zavestno in z veliko voljo ter odgovornostjo do zdravja, saj je skrb za zdravje moralna dolžnost vsakogar izmed nas; dolgujemo jo sebi, družini in skupnosti. Aktivno — to pomeni tudi pravočasno, saj docela zgrešeno računa tisti, ki misli, da bo lahko po dolgem obdobju nezdravega načina življenja popravil neizbežne posledice na zdravju, tako da bo nekaj časa užival zdravila in ozdravil. Aktivno — to pomeni boljše preprečiti kot zdraviti.

Predvsem je potrebno zavestno odstraniti **napetost** — največje zlo sodobnega življenja. To je v današnji potrošniški družbi zelo težavno, na videz skoraj neresljivo. Pri tem ima veliko vlogo že družinska vzgoja, sledi pa ji vzgoja v šoli, na delovnem mestu in v okolju.

Nadalje je potrebno zavestno odstraniti **nasladila** in urediti **prehrano**. Izkušnja kaže, da je **nikotin** izredno škodljiv za srce in ožilje ter za živčevje. Zato — ne kadimo več! Pretirano pitje **alkoholnih pijač** lahko vodi do hudih okvar srčne mišice. Pretirano pitje, to je vse, kar sega prek pregovora: Kozarec piva za osvežitev, kozarec žgane pijače za zdravlilo in kozarec vina za veselje in sprostitiv. Zmerno pitje kave ali čaja ne škodi. Škodljivo postane pitje kave ali čaja, če to uporabljamo kot poživilo, to je da sebe prevara-

(Nadaljevanje na 7. strani)

Občni zbor gasilskega društva Jelovica

V soboto, 13. januarja, je bil v sejni sobi podjetja občni zbor gasilskega društva Jelovica. Razen članov gasilskega društva Jelovica, so se običnega zbora udeležili tudi poveljnik sektorja Trata, predstavnik gasilskega društva LTH in predsednik sindikalne podružnice Jelovica Škofja Loka.

Predsednik GD Ivan Breznik je pozdravil vse navzoče in predlagal naslednji dnevni red: volitev delovnega predsedstva, zapisnikarja in dveh overovateljev zapisnika; poročilo o delu društva; razprava na poročilo; sklepanje o predlogu potreb društva za leto 1973; sklepanje o predlogu počastitve 20. obletnice ustanovitve društva; razno.

O delu društva so poročali predsednik, poveljnik in blagajnik. Predsednik Ivan Breznik je med drugim dejal: »K letnemu obračunu dela in sprejemanju nalog, ki naj bi jih opravili v prihodnjem enoletnem obdobju, smo se zbrali ob izjemno razgibanem

darnostne, človekoljubne in družbeno koristne organizacije kot je gasilska, smo prav gotovo povsod pripravljene aktivno in konkretno podpreti ta prizadevanja naše družbene skupnosti, ki sta jih nedavno sprožila zveza komunistov in maršal Tito.

Ko bomo danes govorili o nalogah in potrebah, vas želim kljub sprejeti resoluciji na VII. kongresu še posebej opozoriti na nekaj nalog, katerim naj bi v prihodnjem letu posvetili še posebno pozornost.

Izobraževanje članstva v gasilski teoriji in praksi naj bo naša osnovna naloga. Zato moramo ugotoviti, če morda ne zaostajamo v znanju, potrebem za delo v civilni zaščiti. Ta snov je predpisana s programom, ki ga mora obvladati vsak naš član, ne glede na to, ali je ali pa ni vpisan v sestav gasilskih formacij civilne zaščite.

V društvu smo lani uspeli izboljšati opremljenost članov in društva do take višine kot do sedaj v podjetju še ni bil nikdar primer. Imamo naj-sodobnejšo gasilsko opremo, manjka pa nam dihalnih aparatov, ki jih bomo morali dobiti letos. Zelo nujno pa potrebujemo še eno motorno brizgalno rosenbauer.

Skoraj vedno smo do sedaj na občnih zbora ugotavljali, da je premajhno zanimanje članov društva za delo v društvu. Z moderno opremljenostjo v društvu pa je poraslo zanimanje članov za delo. Močno opazna je bila tudi prizadevnost mladih v našem društvu. Skoraj povsem pomlajeno desetino smo uspeli ob prizadevnosti člana društva tov. Kužnika prav v času, ko je bil naš poveljnik na izobraževanju, usposobiti za edinstven dosežek po dolgem številu let. Naše društvo je zmagalo na sektor-skem tekmovanju, prav tako pa tudi na občinskem tekmovanju. Spremembe v tekmovalnem programu za republiško prvenstvo pa so nam

onemogočile kakšen vidnejši dosežek.

V društvu imamo 2 častnika in 12 podčastnikov, od teh pa 6 mladih podčastnikov, ki so si pridobili ta naziv lani.

Letos bomo morali za stalno rast znanja tega kadra organizirati kot stalno obliko dela strokovne sestanke poveljniškega kadra in strokovna predavanja.

Zelo nujno je, je pa tudi že zadnji čas, da organiziramo tečaj za strojnike in tako usposobimo določeno število članov za ravnanje z gasilskimi motornimi brizgalnimi rosenbauer.

Na VII. kongresu gasilske zveze je bil sprejet sklep, da se leta 1974 organizira republiški zlet članic. Zato je zadnji čas, da ustanovimo žensko desetino.

O nagradah članom društva smo govorili in sklepali zadnjikrat na občnem zboru pred dvema letoma. Takrat smo sklenili, da ima pravico do nagrade za delo v društvu vsak član, ki je opravil v letu najmanj 3 vaje. Ugotovljamo, da je ta meja postavljena prenizko. V bodoče naj bi dobili nagrade gasilci, ki bodo imeli 5 ali več vaj.

Praznovanje 20-letnice našega društva se ujema s praznovanjem 1000-letnice našega mesta, zato menim da moramo temu praznovanju dati posebno pozornost.

Prav je, da se prav sedaj spomnimo kuma našega prapora, pokojnega tovariša Ludvika Stariča. Prosim, da njegov spomin počastimo z enominutnim molkom.

Po razpravi in drugih točkah dnevnega reda, je občni zbor sprejel naslednje sklepe:

1. Pravico do nagrade imajo za opravljanje vaj gasilci, ki bodo v letu opravili pet ali več gasilskih vaj. Nagrada od prve vaje dalje znaša 10,— din za gasilsko vajo;
2. Gasilsko društvo Jelovica samostojno organizira tečaj za strojnike v prvi polovici leta;
3. Za podpoveljnika društva se imenuje Stane Okorn;
4. V društvo se mora letos vključiti več mladih članov;
5. Letos je treba ustanoviti žensko desetino;
6. V program dela društva je treba vključiti izobraževanje gasilcev in članov enot civilne zaščite za civilno zaščito;
7. Pristojni službi skupščine se pošlje pismeni zahtevek za ureditev označitve vodovodnega omrežja in opreme hidrantov;
8. Izdelati je treba požarne načrte, ki bodo detajlirali posamezna področja podjetja in obratov;
9. V stanovanju pri vratarju se morajo naseliti delavci, ki bodo pripravljene delati v gasilskem društvu;
10. Stolp pri gasilskem domu se mora primerno preple-

skati. Stolp se bo uporabljal dokler za sušenje cevi društvo ne pridobi ustreznega nadomestila poleg gasilskega doma ali v njegovi neposredni bližini;

11. Upravni odbor mora proučiti in se odločiti za način plačila članarine;

12. Za potrebe praznovanja 20. obletnice društva se zahteva dodelitev sredstev v višini 15.000,— din;

13. Letos se mora nabaviti

še ena gasilna črpalka rosenbauer, s čimer bi se zagotovila stalna pripravljenost društva za primer požara;

14. Za potrebno ostalo opremo se mora pri programiranju sredstev v letu 1973 upoštevati še naslednje potrebe društva: 20 RGA S-9, 2 RGA-PS-50, 15 svečanih gasilskih uniform, 5 delovnih pasov, motorna brizgalna, 20 tm sintetičnih C cevi, šoba za pranje cevi.

Vaše srce — vaše zdravje

(Nadaljevanje s 6. strani)

mo in da si »zakamufliramo« utrujenost, ki se kopiči do nevarnih količin in oblik.

Vse študije kažejo, da je velika odvisnost med prehranjenimi navadami in boleznimi srca in ožilja. Visok življenjski standard in njemu »ustrezna prehrana«, ki je bogata kalorična ter bogata z živalskimi maščobami, holesterolem in ogljikovimi hidrati, vodi k zvišanju krvnih maščob, kar je pomemben dejavnik za nastanek arterioskleroze in bolezni srca ter ožilja. Taka hrana vodi tudi k pretirani telesni teži, debelosti pa je tudi pomemben dejavnik za nastanek arterioskleroze in bolezni srca ter ožilja. Hrana za preprečevanje obolenj srca in ožilja naj ima čim manj živalskih maščob (tudi masla), mastnega mesa, mastnih rib, suhih mesnih izdelkov in mastnih mlečnih izdelkov. Izogibajmo se hrane, ki vsebuje holesterol: jajčnega rumenjaka, jeter, ledvic, možganov, priželjca in peciva, narejenega z maslom, sladkorjem, smetano. Uživajmo predvsem žita, ribe, zelenjavo in rastlinska olja. Ne jejmo preveč, spomnimo se pregovora, da je potrebno prenehati z obedom takrat, ko še nisi sit. Jejmo večkrat dnevno po malih obrokih. Vzgojimo že mladega človeka tako, da dobi pravilne prehranske navade.

Odločno se je potrebno boriti proti fizični neaktivnosti in pomanjkljivem telesnem treningu sodobnega človeka. Danes je malo poklicev, ki zahtevajo trdno fizično delo, vse večja motorizacija povzroča stalno manj aktivnosti tudi v prostem času. Dokazano je, da fizično aktivne in dobro trenirane osebe ne zbolijo zaradi najnevarnejših bolezni srca in ožilja. Vsakdanji fizični napor je eno izmed najboljših sredstev za preprečevanje prezgodnje arterioskleroze. Z vsakdanjim fizičnim naporom je treba začeti že v mladosti, vendar nikoli ni praktično prepozno, le da je v zrelih letih potreben posvet z zdravnikom. Zapomnimo si, da je več vreden vsa-

kodnevni, čeprav krajši in manjši fizični napor, kakor občasni poredkoma opravljeni težki fizični napori (npr.: smučanje vsakih 14 dni). Zapomnimo si tudi, da je šele znojenje dokaz, da je bila obremenitev zadostna za pridobivanje fizične kondicije.

Preprečevanje bolezni srca in ožilja ter njihovih težkih ali celo usodnih posledic so tudi vsakoletni preventivni pregledi ogroženih skupin. To so predvsem moški nad 40 let, prehranjene osebe, ki imajo v družini srčne bolnike, sladkorne bolnike in bolnike z zvišanim krvnim pritiskom. Za te so pregledi obvezni tudi, če se počutijo popolnoma zdrave. Pregledi brez pravilnega vrednotenja rezultatov in smotrni, a doslednih ukrepov so brez učinka. Zato je potrebno mnogo, mnogo zdravstvene prosvete in vzgoje.

Zdravljenje koronarnih bolezni srca stalno napreduje, vendar še zdaleč ni uspešno. Uporabljamo zdravila, ki širijo koronarne srčne žile in dovajajo srčni mišiči več krvi in kisika. Redna fizična aktivnost vpliva na širjenje koronarnih žil na tvorbo novih. Če z zdravili znižamo krvni pritisk, umirimo s tem delo srca in znižamo srčni utrip, dejansko dosežemo tudi manjšo obremenitev, a boljše prekrvavitev srčne mišice. Uspeh zdravljenja pri srčnem infarktu je odvisen od ukrepov v prvih urah ali celo v prvih minutah po nastopu bolečine. 40% bolnikov z infarktom umre že pred prihodom v bolnico. Zato po svetu uvajajo »leteče koronarne enote« za pomoč pri infarktu in tako zmanjšujejo smrtnost. Mnogo lahko pomagajo naključno prisotni z masažo srca in umetnim dihanjem. Vse velike bolnišnice imajo posebne oddelke za intenzivno nego takih bolnikov. Zdravljenje v teh bolnišnicah je stalno kvalitetnejše, vendar je pravo zdravlilo pravočasno, sistematsko in smotno preprečevanje bolezni srca in ožilja.

Dr. Mario Kocijančič

družbenopolitičnem življenju doma pa tudi po svetu. Mi smo seveda še posebno občutljivi za vsakršno škodo, ki jo kdorkoli povzroči posamezniku ali skupnosti. Zato tudi nismo in ne moremo biti brezbržni ob družbenih naporih pri zatiranju škodljivih pojavov kot so malverzacije, kraje, podkupovanja, okoriščanja, nezakonitosti, malomarnosti in podobno. Kot člani tako izrazito soli-

Plan proizvodnje za leto 1973

(Nadaljevanje s 5. strani)

383 — montaža stavbnega pohištva na terenu

Zap. št.	Vrsta proizvoda ali storitve	Enota mere	Planirana količina	Ponder	Ponderirana vrednost
1.	Montaža v tuzem.	NU	45.500	1,00	45.500
2.	Mont. v inozem.	NU	36.500	1,00	36.500
Skupaj					82.000

Montaža stavbnega pohištva je predvidena v tuzemstvu. Tu je predvsem predvideno vgrajevanje tipskih oken in vrat ter montaža prek lastne poslovalnice v Münchnu, kjer bomo vgrajevali izventilsko stavbno pohištvo po naročilu. Za domačo montažo je predvidenih 25 monterjev (mizarjev in pleskarjev), za inozemstvo pa 20 monterjev (mizarjev in pleskarjev). V okviru montaže bo tudi servis stavbnega pohištva.

Franc Zihertl

Strokovno potovanje na Švedsko

V začetku novembra smo obiskali firmo Kährs v Nybru na Švedskem. Čeprav stroja, zaradi katerega smo predvsem šli tja, nismo videli v obratovanju, pa smo v proizvodnji vrat in v splošnem spoznali toliko novega, da vseh vtisov ne bomo nikoli pozabili. Naj že v začetku pripomnim, da smo med zadnjimi jugoslovanskimi podjetji, katerih predstavniki so obiskali Švedsko, saj so nam Švedski povedali, da so Jugoslovani tam vse prej kot redko.

Ker smo nameravali obiskati več firm tudi v Nemčiji in Švici, smo se na pot odpravili z avtom. V soboto, 4. novembra, smo se ob 5. uri odpeljali iz Kranja, že okrog 11. ure pa smo se peljali skozi München. Vreme, ki je bilo prej dokaj lepo, se je ob prehodu na nemško ravnino popolnoma spremenilo. Iz megle je začelo rositi, kmalu pa je nastopil še dež, ki nas je potem spremljal z manjšimi prekinitivami teden dni, kar je bil zame, ki sem navdušen fotoamater, najhujši udarec. V 8 dneh potovanja sem napravil le 8 posnetkov. Potovanje skozi Nürnberg, Kassel, Hannover, Hamburg do Lübecka je bilo dokaj dolgočasno in utrudljivo. Šele od tu je postalo nekoliko bolj zanimivo, ker smo se približevali Baltiškemu morju. A v noči, ki je že nastopila, smo ga bolj slutili kot videli. Po 14-urni vožnji z enim samim preporom na počivalnem mestu ob avto cesti smo se ob 19. uri ustavili v majhnem mestu Puttgarden na koncu najsevernejšega nemškega polotoka Fehmarn.

Naslednje jutro smo se s trajektom prepeljali na Dansko, kjer se cariniki niso mogli načuditi naši rdeči registrski tablici. Med potovanjem po Danski ne vidi človek nič posebnega. Prevladujejo obsežna polja in manjši zaselki, kjer se pogled od kmetijske mehanizacije prek skromnih osnovnih šol ustavlja na številnih, s slamo kritih hišah. Prvi postanek smo napravili v Københavnu, kjer smo se tudi okrepčali, a bi tisto hrano verjetno še najlaže jedli, če bi nič ne okušali. Po krajši vožnji smo kasneje prispeli v Helsingör, kjer smo vstopili na trajekt, ki nas je v četrto ure pripeljal v Helsingborg na Švedskem. Na poti v severni del južne Švedske smo vse bolj prehajali v gozdna pokrajina, hkrati pa smo že občutili znatno skrajšan dan, saj je bila ob štirih popoldne že popolna tema. Ko smo zvečer končno prispeli na cilj v mesto Nybro, smo bili najbolj razočarani, ker ob 19. uri nismo imeli kje večerjati. Nití v hotelu. Gostiln ali restavracij ni in prisiljeni smo bili

ob kiosku na ulici pojesti nekaj, kar naj bi ustrezalo naši hrenovki. Po mrtvih ulicah je postopalo nekaj mladih. Po naključju smo se srečali z mlado družino iz Slovenije, ki si tam služi kruh. Povabili so nas v svoj dom, kjer smo preživeli prijeten večer. Ob kramljanju smo zvedeli precej o švedskem načinu življenja.

V ponedeljek, 6. novembra, smo obiskali firmo Kährs Maskiner AB v Nybru, ki tvori s štirimi drugimi firmami ogromno podjetje — grupo Kähr, kjer projektirajo, konstruirajo in prodajajo kompletne stroje za izdelavo vrat, oken, parketa, pohištva in prefabriciranih elementov za montažne hiše. V njihov program projektiranja spadajo še žagarski obrati, tovarne lakov in okovja ter tovarne za toplotno obdelavo odpadkov. Firma s tremi drugimi izdeluje tudi kompletna vrata po sistemu Kährs, in sicer okrog 2 milijona kril in podbojev letno, kar ustreza dvema tretjinama švedske proizvodnje vrat. Prodajajo jih prek njihovega skupnega podjetnika Svenska Dörr AB, Jönköping. Velik del proizvodov izvozijo. Predvsem v Zahodno Nemčijo. Grupa Kähr se ukvarja poleg projektiranja tudi s proizvodnjo in montiranjem strojev in naprav, s preizkuševanjem materialov, s šolanjem ter inštruiranjem delavcev in vodij obratov. Imajo servisno službo ter izdelujejo projekte za elektroin Klima inštalacije.

Poleg omenjene firme smo obiskali še tovarno WST AB v kraju Forserum, skoro 200 kilometrov severovzhodno od Nybra. Tudi tu smo si ogledali proizvodnjo vrat po sistemu Kährs, ki obsega preko dvesto (!) tipov vrat. Notranja vratna krila s preklpom ali brez njega, pretežno 40 milimetrov debeline, v glavnem s kantonastim satovjem in obložena s trdimi vlaknanimi ploščami, furnirana ali pleskana, polna ali s poljubnimi izrezi za steklo, vrata z nadsvetlobo, smučna in dvo-krilna vrata, poleg tega pa še najrazličnejša vhodna vrata s specialnim jedrom, kar omogoča visoko zvočno ali toplotno izolacijo in varnost pred ognjem. Kot polnilo vratnih kril uporabljajo poleg satovja še lamele iz lesa ali trdih vlaknenih plošč ali celo slamo. Tudi vratne podboje z oblogami izdelujejo v najrazličnejših tipih. Popolnoma lesene, samo iz plasti-ke, delno lesene in delno plastične, z ločenimi oblogami ali kar iz skupnega elementa, ki objema zid, v površinsko samo temeljno obdelani ali že končno lakirani izvedbi v sami tovarni, kjer so lahko podboji sestavljeni ali pa izdelajo le elemente montažne-

ga podboja. Dnevno izdelajo okrog 2000 vrat s podboji.

Značilnost švedske proizvodnje je predvsem skrajno racionalno izkoriščanje lesa in izredna mehanizacija in avtomatizacija v proizvodnem procesu. Ko smo jih med pogovori seznanili z našim načinom izdelave vratnih kril in podbojev, so menili, da delamo z lesom prav potratno. Oni, ki imajo več lesa kot mi, ga nadomeščajo s plastiko, za večje profile lepijo skupaj lamele lesa, za vratna krila pa izdelajo lesen okvir širine 2 cm (!). Transport in pretežno tudi obdelava v traku proizvodnje je avtomatska. Ko smo si po pogovorih ogledali proizvodno linijo vrat, smo na velikih površinah z najrazličnejšimi strojnimi napravami videli le malo delavcev, pa še to so bile večinoma kontrolna mesta. Proizvodnja je zelo domiselna, poenostavljena. Pri sestavi vratne sredice ni nikakršnega zabijanja sponk, lakiranja kril je hkrati na obeh ploskvah in vseh robovih — krilo visi na posebnih ročajih in potuje med štirimi valji in dvema pištolama, ključavnica je posebna izvedba — hkrati za desna ali leva vrata — zato jim tudi kril ni treba deliti v leva in desna, če so izvedena brez preklpa.

Iz obeh švedskih firm smo odšli z najlepšimi vtisi. Naj bo to glede proizvodnje, organizacije dela ali njihove zavzetosti, s katero so nam opisovali svoje metode in nam skušali svetovati najboljše za naše razmere. Marsikatero izboljšavo bomo skušali uvesti tudi mi, vendar moramo vedeti, da si s finančnimi sredstvi, ki jih imamo trenutno na voljo, ne moremo privoščiti pomembnejše strojne opreme.

Po odhodu iz druge tovarne, ki smo jo obiskali na Švedskem, je sledila dolgotrajna in enolična vožnja skozi obsežne švedske gozdove, ki jih tu in tam poživljajo le v glavnem rdeče-rjavo pobarvane lesene hiše, najlepše zvečer, ko gorijo na oknih rdeče barvne svetilke. Končno smo se s trajektom prepeljali na Dansko, kjer smo se ustavili v Københavnu, v mestu pre mnogih »porno shopov« in znanega kipa morske deklice, ki pa ga žal nismo našli, čeprav smo bili menda čisto zraven. Ob povratku v Nemčijo smo se ponovno peljali z velikim trajektom, ki vozi med danskim Rödyhavnom in nemškim Puttgardnom. Trajekt sprejme poleg množice avtomobilov in potnikov še kompletan vlak. V višjih etažah so saloni, manjše prodajalne oziroma kioski in restavracija. Tu smo spet, po skoro treh dneh, jedli za nas okusno hrano.

Naslednjega dne, v sredo, smo obiskali firmo Alfred

Harbs KG Maschinenfabrik v Kielu, kjer smo se pogovarjali glede preureditve avtomatske vrtalke, ki jo bomo potrebovali pri proizvodnji montažnih podbojev. Zvedeli smo, da bodo spremembe precejšnje in ne bodo hitro izvedljive, zato si bomo morali nekako poiskati začasno rešitev. Pred odhodom smo fotografirali del tovarniškega poslopja, pred katerim je poleg njihove palapole še jugoslovanska zastava ob priliki našega obiska. Ta dan je bila pred nami še dolga pot čez Nemčijo. Najprej smo v Hamburgu odložili inž. Ribnikarja, ki se je zatem z vlakom odpeljal domov zaradi nujnih opravkov v zvezi s spremembami JUS za stavbno pohištvo, naju z inž. Srakarjem pa je Jelovčan odpeljal naprej skozi Hannover, Kassel, Frankfurt, Karlsruhe proti nemško-francoski meji. Po približno 750 km vožnje smo se ustavili v znamenitem Baden-Badenu, kjer smo prenočili.

Po razmeroma kratki vožnji smo naslednjega dne prispeli v Freiburg, kjer smo se ustavili pri firmi Reimann. Tu smo se dalj časa pogovarjali o možnostih, da bi z njihovimi stroji za robno furniranje prefurnirali naše montažne podboje, tako robove iverk kot celotne obloge. Med drugim so nam pokazali robno furniranje, prirezovanje, rezkanje ter brušenje tudi z lepilom obdelajo robove iverk, s čimer jih tako zapolnijo in zgledajo, da lahko kasneje nanašamo pigmentirani lak. Ob odhodu so nam zagotovili njihovo pomoč ob uvajanju furnirane izvedbe podboja. Vsekakor pa so ustrezni stroji dokaj dragi.

Skozi Basel, poleg katerega je nemško-francosko-švicarska tromeja, smo popoldne prispeli v Švico in do večera pripotovali v Zürich. V petek smo se odpeljali do firme Georg Fischer AG v Bruggu, kjer sva si z inž. Srakarjem ogledala del proizvodnje najrazličnejših strojev za lesno industrijo, predvsem pa sva se pozanimala za napravo, ki vsestransko obleče vratna krila v plastične folije. Zal pa tega stroja nisva videla,

pač pa je v obratovanju v neki tovarni vrat v St. Gallnu, kjer pa naju ta dan niso mogli sprejeti. Ker pa sva morala v omenjenem mestu obiskati firmo Steinemann, smo se takoj odpeljali tja. Tudi v tej tovarni izdelujejo različne stroje za lesno industrijo. Nas pa zlasti zanima posebna naprava za lakiranje in sušenje najrazličnejših letov različnih profilov. Zal pa nam niso omogočili, da vidimo stroj v rednem obratovanju, čeprav so nam prej zagotavljali, da bomo to videli na Švedskem. Tudi sedaj kaže, da so ostali le pri obljubah. Vsekakor pa je ta prog predraga, da bi jo kupili ne da bi se prepričali o kakovosti in prednostih lakiranja na njej.

Po obisku v St. Gallnu smo se odpeljali proti domu. Ker pa nas je čakalo še kakih 500 km poti po alpskem svetu, smo odšli prenočevati v mestecu Schann v bližnji kneževini Liechtenstein. S tem je minil edini sončni dan na našem potovanju. Že naslednjega dne, v soboto, pa nas je po avstrijski Tirolski spremljal močan dež, na dveh prelazih pa celo sneg. Deževje nas je potem spremljalo prav do doma, kamor smo prispeli v soboto, 11. novembra zvečer. Vsi precej utrujeni od dolgotrajnega skoro 5000 km dolgega potovanja. Vsekakor velja pohvala tovarišu Jelovčanu, ki nas je varno prepeljal vso dolgo pot, pa je moral na ta račun nekajkrat, ko smo si drugi ogledovali mesta, obsedeti v avtomobilu ali ostali v sobi. Verjetno tudi zaradi utrujenosti, čeprav tega ni nikoli priznal.

Strokovni obisk v tujini nam je omogočil, da smo se seznanili z raznimi novostmi v lesni industriji, predvsem v proizvodnji vrat. Seveda pa mnogih rešitev zaradi predragih izvedb zlasti v bližnji prihodnosti ne bomo mogli uvesti. Skušajmo pa začeti vsaj tam, kjer je možno, pri čemer mislim predvsem na nujno racionalnejšo porabo lesa, kar že uvajamo z novo konstrukcijo vratnih kril in podbojev.

dipl.inž. Jurij Seme

DOSEŽENA REALIZACIJA V JANUARJU

Grosistična prodaja	9,516.415,35 din
od tega izvoz	705.724,65 din
Maloprodaja (poslovalnice)	3,382.556,65 din
od tega izvoz	563.616,95 din
Celotna realizacija	12,898.972,00 din

JELOVICA — Glasilo delovnega kolektiva Jelovica, lesna industrija Škofja Loka — Ureja odbor delavskega sveta za informacije in tisk: Stane Bernik, Mirko Bondi, Franc Jenko, Jurij Zebre, Franc Pavlin — Odgovorni urednik: Franc Pavlin — Tiska ČP Gorenjski tisk, Kranj v 1100 izvodih